

Слайд 1

Сценарій захисту дослідницького проєкту «Війна в літературі»(за книгою «Війна 2022»)

Слайди 2, 3

Група «Читці»

Вірш Ліни Костенко «Підкрадається тихо нечутними кроками»

«Війна 2022», ст. 308 (читає Семенюк Ангеліна, учениця 10-А класу)

Слайд4

Ведуча

Війна. У цьому слові біль і розпач матерів, стогін поранених, плач сиріт. Це чорна ганебна сторінка в історії людства.

Ведучий

Гірка пам'ять війни ніколи не згасне. Вона ятрить мозок, збуджуватиме уяву.

Ведуча

Війна – це страшне зло на Землі. Лише одне слово кривавого диктатора - і вона почалася...

Ведучий

Сьогодні над Україною кружляють темні хмари лихоліття. Сьогодні – це не жахливий сон, а страшний період нашої історії.

Ведуча

Про жахи війни у нас тепер щодня страшні новини. Новини про зруйновані будинки, новини про загибель наших солдат, новини про обстріляні автобуси, смерть мирних жителів...

Ведучий

Ми, молодь, відчуваємо наразі найбільшу відповідальність за майбутнє. Ми говоримо про війну й солдатів, які боронять незалежність нашої держави для того, щоб життя продовжувалось, щоби світило сонце й сміялися діти у своїй рідній Україні!

Ведуча

Війна. Просто слово. П'ять літер. Але скільки асоціацій пробуджує воно! Біль, героїзм, патріотизм, туга за близькими людьми, ненависть і любов...

Ведучий

Слова «Слава Україні! Героям слава!» перестали бути просто вітанням. Це вже віддання шани найкращим, котрі не злякалися й пожертвували собою заради Батьківщини, а також є свідченням справжнього патріотичного подвигу.

Ведуча

Коли перед очима не зникають кадри новин з фото поранених та загиблих героїв, ми розуміємо, що вислів «душу й тіло ми положим за нашу свободу» став для сучасної історії української нації не просто словами з гімну, це стало станом душі.

Слайд 5

Група «Читці»

Олена Павлова «Як ти?» Означає «Я тебе люблю» 10 березня 2022 року «Війна 2022» ст.177 (читає Карасьова Катерина, учениця 10-А класу)

Ведучий

Слайд 6

Група «Лінгвісти» допоможуть дати відповіді на питання: **Що таке війна? Яку війну розв'язала росія проти України?**

Війна – складне суспільно-політичне явище, пов'язане з розв'язанням суперечностей між державами, народами, національними й соціальними групами з переходом до вжитку засобів збройної боротьби, що відбувається у формі бойових дій між їхніми збройними силами.

За підрахунками дослідників Weslean College (Веслін коледжу), починаючи з 3600 року до нашої ери у світі відбулося приблизно 14600 воєн, в результаті яких загинуло понад 3 мільярди осіб. А уся людська історія знала лише 292 роки без війни. Щороку відбувається 40-100 збройних конфліктів, здебільшого, це партизанські війни.

Загарбницька війна — комплекс заходів спрямований на захоплення чужих природних, енергетичних та людських ресурсів.

Оборонна війна в якій одна держава боронить свою територіальну цілісність і суверенітет від іншої або кількох інших держав; одна з причин, що виправдовують війну за критеріями «справедливої війни».

Гібридна війна — війна з поєднанням в застосуванні зброї, партизанської війни, тероризму та злочинної поведінки з метою досягнення певних політичних цілей. Експерти називають гібридну війну типом конфлікту, який все частіше буде застосовуватися у 21 столітті. Для прикладу, Російська Федерація веде гібридну війну проти України. Головна мета всіх воєн – це окупація території та ресурсів іншої країни.

Окупація (військова) — зайняття збройними силами однієї держави частини або всієї території іншої держави без отримання суверенних прав на неї.

Події, які ми зараз переживаємо, мають чітку та страшну назву – геноцид. **Геноцид** (гр., рід і лат. caedo — убиваю) - винищення окремих груп населення за расовими, національними, релігійними мотивами; один з найтяжчих злочинів проти людства. З 1948 року визнається ООН міжнародним злочином

Росія, на просторах якої ще донедавна залюбки виступали, друкувались та з якою торгували деякі сучасні українські автори і видавці, вкотре намагається стерти наш народ як з історії, так і з лиця землі. Ми читали про це (чи не хотіли читати) у книжках, вивчали це на уроках (чи прогулювали їх взагалі), слухали (чи пропускали повз вуха) страшні розповіді ще наших досі живих предків, а тепер — це сталося з нами. Це сталося з нами усіма — незалежно від статусу, досвіду та ставлення до самого факту війни.

Група «Читці»

Ведучий Слайд 7

Катерина Міхаліцина «Ма, вставай, у нас війна» 3 квітня 2022 «Війна 2022», ст.48 (читає Жуков Богдан, учень 10-А)

Ведуча

Слайд 8

Ключове поняття від першого дня вторгнення – це мова війни. Що ми робимо з мовою? Що мова може зробити з нами?

Ведучий

Мова війни – пряма, як наказ, що не може мати подвійного трактування чи якому необхідне якесь уточнення. Ми говоримо чіткіше, простіше, рубаними фразами, економлячи час одне одного і насичуючи розмову інформацією. Без плачів. Без риторичних питань. Так з початку війни робить наш Президент

Група «Читці»

Слайди 9-10

Анатолій Дністровий «Знову подивитися на зірки», «Війна 2022» ст.162 (читає Вєтрова Анастасія, учениця 10-А класу)

Ведуча

Мова війни – це слова, якими люди прощаються.

Ведучий

Медики на полі бою, за відсутності маркера, пишуть час встановлення турнікета на уражену кінцівку просто на чолі пораненого побратима його ж власною кров'ю –це мова війни.

Ведуча

Батьки пишуть маркерами на спинах маленьких дітей імена, адреси, телефони на випадок, якщо загубляться батьки чи діти.

Група «Читці»

Слайди 11, 12

Лариса Денисенко «Живіть, бо треба жити», «Війна 2022» ст.162 (читає Бондарук Єлизавета, учениця 10-А класу)

Ведучий

Мова війни –це спроби зафіксувати хоча б щось, що знали про загиблих на саморобних хрестах. Замість слів прибивали навіть номерний знак машини.

Ведуча

На вхідних дверях підвалу, які окупанти тримали закритими, люди розграфили календар і вугіллям на стінах по обидва боки від дверей вишкрябували дві колонки дат і прізвищ.

Ведучий

Права колонка – десять імен тих, хто загинув через умови життя у підвалі. Ліва колонка – імена сімох людей, убитих росіянами. Останній запис у календарі на стінах підвалу: "Наші прийшли".

Ведуча

"Живий". Або хоча б "+", "++" у повідомленнях рідним – це мова війни

Ведучий Слайд 13

Щоденне призначення мови сьогодення – бути хронікером. Безжально фіксувати кожен злочинний крок, кожен вчинок російських окупантів.

Ведуча

Окуповані території будуть вільні. Росія – покарана, а зло не забуте. Щоб вилікувати наш біль, треба багато про нього писати. Писати мовою війни.

Ведучий

Від пережитих сильних емоцій наша мова міцнішає, і з неї вже ніколи не зникнуть рубці цієї війни. Рубці наших втрат, наших загиблих, наших знищених російськими ракетами шкіл, музеїв та університетів.

Ведуча

Після кожної війни мова народу стає іншою. І сьогодні це вже не та українська, яку ще рік тому вухо туриста ловило в Києві чи Львові, дивуючись місцевому культурному розмаїттю, а ще більше – невисокій вартості таксі й готелів, смачній і дешевій їжі.

Ведучий

Сьогодні українська мова обпечена війною, вона надзвичайно сильна у своїй виразності.

Група «Читці»

Слайди 14, 15

Остап Сливинський «Сильні слова», «Війна 2022» ст.226 (читає Волошина Дар'я, учениця 10-А класу»)

Ведуча

Обов'язок письменника — писати, допомагати українцям вистояти, зміцнюючи серця, нагадуючи про мужність, честь, надію, гордість, співчуття, жалість, самовідданість — про те, що є одвічною славою нашої нації.

Ведучий

Воєнна література – це інструмент рефлексії, самопсихотерапія, джерело для майбутніх дослідників історії війни.

Ведуча

Гортаючи сторінка за сторінкою український календар, починаючи від 24 лютого 2022 року, відкривається безліч деталей, важливих для Слова у сучасному світі, зокрема, і для поезії.

Група «Читці»

Слайди 16,17,18

Вірш Ліни Костенко «У нас вже підриваються на мінах»

«Війна 2022», ст. 310 (читає Стецюк Марина, учениця 10-А класу)

Ведуча

Сьогодні українською вимовляються життя і смерть: крики про допомогу і повідомлення про загибель. Кілька коротких речень у соцмережах і нескінченність свідчень та спогадів.

Ведучий

Цією мовою оплакують загиблих, моляться про повернення з пекла, розважають дітей у бомбосховищах, говорять одне одному, що треба вижити, попри вакуумні і фосфорні бомби й болісне усвідомлення того, що вони падають на рідну землю, вбивають наших дітей.

Ведучий

Щоб вилікувати цей біль, треба багато про нього писати.

Група «Читці»

Слайди 19,20

Ірина Цілик «Нестерпний біль цих чорних днів», 23 березня 2022 «Війна 2022» ст. 151 (читає Пенгрин Христина, учениця 10-А класу)

Ведучий

Війна – це не лише біль, жах, руйнування та смерть, а ще й потужний каталізатор для розвитку літератури. Сьогоднішня російсько-українська війна не стала винятком.

Ведуча

Слайди 21,22

На сучасному видавничому ринку спостерігається серйозне пожвавлення такої літератури: протягом останніх років вийшла друком досить велика кількість різноманітних видань про події на Сході країни, серед яких важливе місце займають і твори наших військових.

Ведучий

Ринок воєнної літератури досліджували Група «Літературознавці»

Війна триває, література триває також.

Група «Літературознавці»

За ці 8 років видано понад 900 книжок воєнної тематики — від романів до коміксів, від мемуарів до довідкової літератури, від репортажів до дитячих книжок про війну та фотоальбомів. Ринок воєнної літератури представлений усіма можливими жанрами на будь-який смак. Автори — від професійних літераторів до волонтерів, журналістів. Головне — на авансцену вийшли військові, котрі пишуть про власний досвід. Воєнна література стала інструментом і рефлексії, і самопсихотерапією, і джерелом для майбутніх дослідників історії війни. Деякі видавництва запустили окремі лінійки воєнної літератури, з'явилися і видавництва, орієнтовані на суто воєнну літературу.

Книжок, які так чи інакше торкаються теми російсько-української війни, значно більше, ніж може здатися простому відвідувачу української книгарні. Однією із перших дослідниць, які спробували якось кількісно окреслити це явище, була Ганна Скоріна. Вона склала відомий список літератури про АТО, до якого потрапили близько 150-ти паперових видань, а також безліч електронних книжок та онлайнщоденників. Тоді вона відзначала, що цієї літератури ще недостатньо для того, щоби можна було стверджувати про існування «повноцінного літературного пласта», але відтоді пройшло декілька років, тож цей список встиг значно розширитися.

Загалом це дуже різноманітні книжки, пишуть їх різні люди, серед яких є цивільні письменники, військові, журналісти, волонтери. Якщо говорити суто про написане АТОвцями, то це більш ніж 80 книжок, і це число постійно зростає. Серед них також бувають письменники, які писали й до війни. Ще одна частина — солдати, які ніколи раніше не писали, але війна стала для них поштовхом до творчості.

Так чи інак, але письменники долучаються до колективного опору ворогу. Війна триває, література триває також...

Ведуча

Треба визнати, що література під час війни відходить на другий план. Коли падають бомби, людина намагається втекти й сховатися, захистити своїх рідних або вийти на поєдинок з ворогом, а не тягнеться за книжкою. Під звуки вибухів неможливо сфокусуватися, тому довго в такій ситуації не прочитаєш.

Ведучий

Та це не означає, що література зникає зовсім. У мить трагедії, у мить загрози життю література раптом оживає всередині нас, бо всі прочитані сюжети й книжки пояснюють нам довколишній світ.

Ведуча

Очевидці розповідають про людей, що змогли забрати з собою тільки маленький рюкзак речей – і серед іншого найважливішого взяли з собою і якусь книжку. Найчастіше поетичну збірку.

Ведучий

Бо така книжка дає відчуття дому, з нею людина почуває себе захищеною; сам факт наявності книжки в такому багажі свідчить, що війна не змогла знищити людське, інтелігентне в нас, не розчавила нашу гідність.

Ведуча

У мить найбільшої тривоги раптом згадуються слова й цитати з улюблених віршів, вивчених ще на уроках у школі, виявляється, що вони найбільш актуальні саме в такий час. Це неможливо пояснити, але в мить потрясінь поезія дуже допомагає.

Ведучий

Книга може заспокоїти, допомогти виплакати, також надихнути на боротьбу, навчити зціпити зуби і битися за життя. Боротися так, як це вміють робити українки.

Слайди 24, 25, 26

Група «Читці»

Ірина Славінська «Довгий список, від якого болить серце», 5 березня 2022 «Війна 2022», ст.120 (читає Стецюк Марина, учениця 10-А класу)

Ведуча

Слайд 27

Багато хто думає, що мир — це відсутність війни. Але мир є дещо більше.

Запрошуємо Миротворців із програмою ненасилля

Група «Миротворці»

Мир - це не тільки відсутність війни, а ще й добрі стосунки між людьми... Мир треба нести кожного дня, кожного дня треба налагоджувати контакти між людьми, шукати доброго спілкування.

Сьогодні питання миру дуже актуальне для українців, адже понад рік в Україні триває війна з РФ. «Правдивий мир — це праця задля того, щоб кожен мав рішення проблем і задоволення потреб на своїй землі, Батьківщині, у родині, суспільстві», - проголошував Папа Франциск.

Мир на всій землі – вічна мрія людства. Вона виникає в кожного нового покоління. Однак війни на планеті не вщухають майже ніколи. То в одному кінці землі, то в

іншому спалахує страшне полум'я, і тоді знову гинуть люди, ллється кров, плачуть матері й діти. На жаль, людське бажання вирішувати соціальні, політичні, національні суперечки лише з позиції сили лежить в основі багатьох проблем світу. Війна – смертельно небезпечна хвороба, якою заражені всі покоління.

Ми склали своєрідну програму «Ненасилля», щоб запобігти військовим конфліктам.

1. Вивчати культуру миру й навчатися цієї культури.
2. Державам відмовитися від думки, що вони перевершують інших.
3. Перейти до партнерства й діалогу з усіх життєво важливих питань.
4. Заохочувати й підтримувати мирні ініціативи.
5. Переглядати інтереси на користь усіх народів.
6. Розумом і серцем прийняти практику миру, форми ненасильницької діяльності.
7. Зібрати всю зброю й переплавити на мирні інструменти.
8. Направити свої сили на вирішення проблем світової економіки та екології, здоров'я та життя людей.
9. Прагнути до найвищої соціальної цінності – без'ядерного світу, бо це є
10. необхідною умовою для вирішення всіх глобальних проблем сучасності.
11. Підсумком усього нами сказаного можуть бути слова Канта: «Чини так, щоб ти завжди ставився до людства як до мети й ніколи не ставився до нього як до засобу».

Слайди 28,29

Ведучий

Якою буде наша мова після війни? Що нам потрібно буде одне одному пояснити?

Ведуча

Передусім, нам потрібно буде вголос вимовляти імена загиблих. Вони мають бути названі. Інакше це буде велика розірваність мови, порожнеча поміж голосів, розлам у пам'яті.

Ведучий

Нам знадобиться багато сили та віри, аби говорити про наших загиблих, оскільки з їхніх імен будуть формуватися наші словники.

Ведуча

Схиляємо голови і розділяємо разом з родинами полеглих воїнів біль їхньої втрати. Шануймо й пам'ятаймо подвиг українських Героїв, аби ця жертва не стала марною.

Слайд 30

Хвилина мовчання

Слайд 31

Ведучий

Як писати про війну? Як читати про війну? Як реагувати на описані події? Як поводитись? Як підбирати матеріал для читання, коли все, що тебе оточує, все, чим наповнене твоє життя, усі твої цінності й переконання просякнуті загрозою смерті?

Ведуча

Слайд 33

Психологічна війна - це атака на ідентичність кожного, на базові питання, які турбують сьогодні кожного українця, спробують відповісти **група «Психологи»**

Група «Психологи»

В Україні зараз немає жодної людини, яку б не зачепила війна. Війна проходить не лише по лінії фронту. Вона вже всередині кожного: на лінії фронту фізична, поза ним вона психологічна. Психологічна війна - це атака на ідентичність кожного, на базові питання: "хто я?", "яка моя функція?", "яке моє місце у всьому, що коїться?", "що я маю робити?". У військових з цим проблем переважно немає, а от у цивільних ідентичність під сильним ударом.

Саме ця неможливість кудись приткнутися, провинна, яку зараз відчують багато людей, які знаходяться далеко від бойових дій, і є атакою на ідентичність. Провину відчують УСІ, хто не відчуває безпосередній страх. На фронті страшно, і там немає місця провині, а в тилу, якщо, звичайно, над вами не літають снаряди, - деморалізує провинна.

Важливо не дозволяти провині заморожувати себе в бездіяльності. Так, не всі зараз в лавах героїчних ЗСУ, але ми й ЗСУ - це одне-єдине тіло. Не дозволяйте собі думати, що якісь ваші справи, навіть, на перший погляд, незначні, неважливі для нашої Перемоги. Інакше ворог досягне своєї мети, тобто виведе з ладу ще одну одиницю спротиву.

24-го лютого ми відчули, що ми одне тіло. І психологічно - це правда. Кожен має вплив на кожного: посмішка в Рівному, гарний настрій у Львові й якісно виконана

робота в Хмельницькому передасться через сотні рук і врятує життя солдату в Харкові. Це і є єдність духу.

Зараз немає неважливої роботи, немає неважливих людей. Кожен може докласти по крихті, і ті орки вдаляться.

Допомагати одне одному онлайн, поширювати інформацію - теж дуже важливо. Тримати зв'язок, м'яко переконувати, підбадьорювати, жартувати - теж важливо. Берегти себе й турбуватися про своє виживання - неймовірно важливо, дякувати, малювати меми, здобувати освіту, написати вірш чи есе про пережите – усе цінується сьогодні.

Навіть якщо почнуть вичерпуватися фізичні й психічні сили, прокинуться відчай і страх. Це нормально, просто продовжуйте тримати свій сектор оборони.

Ми віримо в перемогу, але маємо не чекати її, а працювати й жити в усьому цьому. І головне – сенс життя. Без сенсу людина не можемо жити. Сенс цієї війни ми знаємо чітко, це вони його не мають, тому й програють.

Настане день і це буде день нашої Перемоги. Назавжди закарбований в календарі.

Поради психолога

Радійте життю, ваше «кисле» обличчя не підтримає оточуючих. Насправді нікому не стане ліпше, якщо вам погано.

Фрази, які не мають звучати: «Я тебе розумію», «Ох ти ж бідненький!», «Ти мусиш...», «Ти повинен...», «Усе буде гаразд». Вони не працюють. Ми реально не знаємо, що саме людина пережила, як вона це зробила, що з нею зараз. Ми не можемо пообіцяти, що в світі зникне зло й стане безпечно жити.

Найголовніші фрази в момент підтримки: «Я поруч», «Ти не сам». І справді — залишатись разом і долати життєві труднощі спільно є надзвичайно цінним під час війни

Поважайте кордони людини. Вона має право робити те, що вважає за потрібне, мати інші орієнтири та цінності, власне бачення ситуації. Намагання «допомогти» може сприйматись як насильство. Варто запитати, чи потрібна людині допомога, а вже потім діяти.

Не жалійте, а співпереживайте. Жалість позбавляє іншого суб'єктності, сили. Зазвичай дорослому ми співчуваємо, співпереживаємо. Також не варто говорити про те, що ми розуміємо емоції того, хто пережив жахливий досвід. Ми не знаємо, як це було, нас не було поруч. Але історія людини викликає в нас почуття, й ми можемо їх озвучувати.

Турбуючись про людину, непогано *створити умови для переживання* нею *позитивних емоцій*. Однак не вимагайте від іншого, щоб він відчував ту емоцію, яку ви очікуєте, був радісним і щасливим.

Не знецінюйте її емоції, порівнюючи з іншими — кожен переживає власні стани, й кожному потрібен свій час, аби пройти цей процес.

Дуже важливо *вміти витримувати емоції іншого*. Якщо людині, котра повернулась із зони бойових дій, необхідно висловити переживання, розповісти власну історію — добре буде надати їй таку можливість. Означення словами того, що вона пережила, сприяє загоєнню душевних ран.

Саме терпіння, чуйне ставлення до ближнього, повага до нього сприяють загоєнню душевних ран.

Ведучий

Як кожна родина пережила ці дні? Як впоралась із жахом, панікою, невідомим майбутнім? Перші дні війни, які вони були? А як зараз?

Ведуча

У кожного з нас своя історія війни. Яка точно є неповторною, і з якої можна писати книгу.

Ведучий

Культура — це зокрема те, за що ми воюємо. Книжки мають продовжувати виходити.

Ведуча

Література на рівні з іншими видами мистецтва завжди займається збереженням пам'яті. Це одна з причин, чому росіяни впродовж століть влаштовували на території України та інших країн «культурні геноциди».

Група «Читці»

Ірина Славінська «Довгий список, від якого болить серце» , 4 квітня 2022 «Війна 2022», ст.122 (читає Захарова Дар'я, учениця 10-А класу)

Ведучий

Таких історій ще дуже багато. Окремих страшних історій. Та ми віримо в перемогу й знаємо, що вона точно буде за нами. А на загарбника чекає Гаага.

Група Читці

Ірина Славінська «Довгий список, від якого болить серце» , 3 квітня 2022 «Війна 2022», ст.122 (читає Оксаніченко Дмитро, учень 10-А класу)

Ведуча

Україна – сильна нація. Ми пройдемо через усі випробування і наша країна розвітне, як квітнуть навесні каштани, як квітнуть наші соняхи, так буде процвітати наша багатостраждальна земля.

Ведучий

Україна переможе у війні попри те, що у противника більше зброї, боєприпасів та живої сили.

Раби не можуть перемогти вільних людей, темрява не зможе погасити світло. Віримо у перемогу. Чекаємо на неї.

Учні-читці

1. Коли закінчиться війна,

Я розцілюю всі ікони.

Присяду в хаті край вікна

І буду чути церковні дзвони.

2. І буду гладити лице.

Сльоза покотиться — піймаю.

І кожен клаптик чебрецем

В душі своїй повистеляю.

3. І я наплачусь досхочу.

Сльозами вмию всі могили.

Зварю відвар із перстачу

І вип'ю келишок для сили.

4. І вип'ю другий, щоб від ран

Не залишилося і сліду.

Наллю наливки повний збан

І понесу її сусіду.

5. Ми будемо удвох мовчати.

Хміліти разом й тверезіти.

Ми будем пошепки кричать

І в небо кидать жовті квіти.

6.І сині айстри розцвітуть

На полі битви під Херсоном.

Червоні маки проростуть

Під Києвом над збитим дроном.

7.Коли закінчиться... Коли...

Усі говорять, що нескоро.

Але готую я столи

І промовляю — скоро, скоро.

8.Ще день, ще ніч. Та й ще зима.

А там весна і перші грози.

Коли закінчиться війна

Я вам нарву букет мімози!!!

Ліна Костенко.

Ведучий

І ми, майбутні покоління, повинні зробити все, щоб українці ніколи більше не гинули і щоб ми не ховали вбитих людей.

Ведуча

Ми щиро вдячні всім тим, хто зараз стоїть за нас до кінця, хто ризикує своїм життям!

Слава Україні!

Героям слава!